

Datum
2025-04-14
ESV dnr
2025-00135-6
Handläggare
Emma Cars

Ert datum
2025-01-16
Er beteckning
KN2024/01912

Klimat- och näringslivsdepartementet

Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande Ny kärnkraft i Sverige - effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter SOU 2025:7

9.1 Allmänna principer för avgiftsuttag

Utredningen föreslår att bruttoprincipen ska tillämpas för ansöknings- och granskningsavgifter. ESV noterar att bruttoredovisning är huvudregeln vid offentligrättsliga avgifter. Verksamheten är dock efterfrågestyrd och det finns stor osäkerhet om hur många ansökningar som kommer att komma in till Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM). Mot denna bakgrund anser ESV att riksdagens riktlinjer för specialdestination kan vara tillämpliga. Specialdestination skulle i detta fall syfta till att myndighetens resurser ska vara bättre anpassade till efterfrågan. ESV noterar att SSM i dagsläget disponerar avgiftsintäkter för tillståndsprövning i enlighet med förordningen om vissa avgifter till SSM.

Bruttoredovisning kan dock tillämpas även om den avgiftsbelagda verksamheten är efterfrågestyrd men då under förutsättning att myndigheten har möjlighet att omprioritera sina resurser när så krävs. Vid en volymstyrd verksamhet kan det dock vara svårt att dimensionera och anpassa anslaget. Av utredningens förslag om bruttoredovisning följer att SSM behöver tilldelas anslagsmedel för ansöknings- och prövningsverksamheten. ESV noterar dock att utredningen inte föreslagit hur mycket medel som myndigheten bör tillföras.

Utredningen föreslår vidare att full kostnadstäckning ska gälla för den avgiftsbelagda verksamheten och att det ekonomiska målet ska uppnås över en tidsperiod på tio år. ESV konstaterar att full kostnadstäckning innebär att avgifterna ska beräknas så att de på några års sikt täcker alla kostnader som direkt eller indirekt hör till den avgiftsbelagda verksamheten, vilket ESV i normalfallet tolkar som 1-3 år. Om en längre tidsperiod ska gälla anser ESV att regeringen särskilt behöver medge det. Det finns exempel när regeringen har gjort det i anslutning till avgiftsbudgeten i regleringsbrevet.¹

Utredningen föreslår att avgiftsnivåerna ska beräknas så att de efterföljande ansökningarna delar på de högre initiala kostnaderna. ESV konstaterar att avgifter normalt beräknas utifrån uppskattade kostnader för verksamheten. Vid uppstart av

¹ Se exempelvis regleringsbrev 2025 för Statens servicecenter Fi2024/02559 och Transportstyrelsen LI2024/00556.

en ny verksamhet kan det dock vara lämpligt med ett ekonomiskt mål som ska nås på längre sikt och att initiala kostnader sprids ut över denna period i syfte att få ett så rättvist uttag som möjligt. ESV uppfattar dock att det inte tydligt handlar om initiala uppstartskostnader i form av exempelvis engångsbetonade utvecklingskostnader utan snarare om ett antagande att handläggningen kan effektiviseras efter den första ansökan.

Utredningen framhåller att det är mycket osäkert om de föreslagna avgiftsnivåerna faktiskt kommer att leda till att full kostnadstäckning uppnås inom en tioårsperiod. ESV bedömer likt utredningen att det finns en stor risk att det ekonomiska målet inte kommer att nås. Då kommer ett ackumulerat underuttag eller underskott att uppstå beroende på om myndigheten disponerar avgiftsintäkterna eller inte.

ESV noterar att om det ekonomiska målet full kostnadstäckning motverkar syftet med den avgiftsbelagda verksamheten, exempelvis att efterfrågan minskar på ett önskat sätt, så kan det istället vara aktuellt med ett ekonomiskt mål som inte innebär att samtliga kostnader täcks av avgiftsintäkter. Eller att överväga en lösning där de initiala kostnaderna inte ska belasta avgiftskollektivet.

Utredningen föreslår vidare att avgifterna ska betalas i flera delar med ett visst intervall. ESV noterar att ansökningsavgifter normalt ska betalas i förskott.

9.2 Finansiering av Strålsäkerhetsmyndighetens uppgifter vid tillståndsprövning

Utredningen föreslår att en förtydligad och formaliserad möjlighet till förberedande dialog införs. Utredningen föreslår att den förberedande dialogen ska finansieras med anslag. Anslag ska även finansiera bland annat kontinuerlig utveckling av regelverk, kompetensutveckling inom ny teknik samt internationella samarbeten vad gäller kärnkraftsreaktorer.

Samtidigt föreslår utredningen att ansökningsprocessen kompletteras med en möjlighet att begära förhandsbesked innan ansökan ges in och att det förfarandet ska vara avgiftsbelagt.

ESV bedömer att det finns risk att avgränsningen mellan förberedande dialog, förhandsbesked och prövningen av ansökan blir otydlig. Det kan exempelvis finnas incitament för en sökande att skjuta frågor till den förberedande dialogen eftersom den inte är avgiftsbelagd. Även gränsen mellan SSM:s arbete som är avgiftsbelagt, särskilt de initiala kostnaderna vid första prövningen, och den övriga verksamhet som ska finansieras med anslag, som kompetensutveckling inom ny teknik, riskerar att bli otydlig. ESV bedömer att det är viktigt att det är tydligt vilka kostnader som ska belasta den avgiftsbelagda verksamheten.

ESV konstaterar vidare att avgiften för ansökan om förhandsbesked föreslås utgöras av en fast avgift samt en rörlig del som utgår från en timkostnad. ESV

anser att det är en fördel om offentligrättsliga avgifter är förutsägbara och bestämda i förväg.

9.3 Principer för ett differentierat avgiftsuttag för tillståndsprövning av kärnkraftsreaktorer

ESV tillstyrker förslaget om att differentiera avgifterna. Att differentiera avgifter kan vara skäligt om kostnaderna för att pröva olika typer av ansökningar skiljer sig väsentligt. En förutsättning är dock att det på förhand är möjligt att veta vilken avgiftsklass som ansökan tillhör.

ESV tillstyrker även förslaget om att avgiftsnivåerna bör ses över och vid behov omprövas. Att följa upp avgiftsnivåerna kontinuerligt utifrån kostnadstäckningsgrad är särskilt viktigt i och med att det är nya avgifter som införs och mot bakgrund av de stora osäkerheterna.

I detta ärende har avdelningschef Peter Kvist beslutat. Utredare Emma Cars har varit föredragande. I beredningen har också enhetschef Anne Bryne deltagit.

Datum: 2025-04-14

.....
Beslutande
Peter Kvist

.....
Föredragande
Emma Cars

Denna handling har beslutats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.